

Becker & Van de Graaf

Gemeente Zederik
Ciscode: 26326

Beknopt Bureauonderzoek
Perceel aan de Zijlkade
Nieuwland

Caroline Helmich

Colofon

*Bureauonderzoek Zijlkade te Nieuwland
Gemeente Zederik*

CIS-code: 26326

In opdracht van: Milieu-adviesbureau Opifex

Auteur: C. Helmich

Eindredactie: A. Steemers

Versie: 1.1

© Zevenaar, Januari 2008

Becker & Van de Graaf
Archeologie op maat

Vestiging Zevenaar
Ringbaan-Zuid 4
Postbus 297
6900 AG Zevenaar
Tel. 0316-581130
Fax 0316-343406

Vestiging Katwijk
Ambachtsweg 7c
Postbus 3012
2220 CA Katwijk (ZH)
Tel. 071-3326888
Fax 071-4035524

info@opgravingsbedrijf.nl
www.opgravingsbedrijf.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Becker & Van de Graaf te Zevenaar.

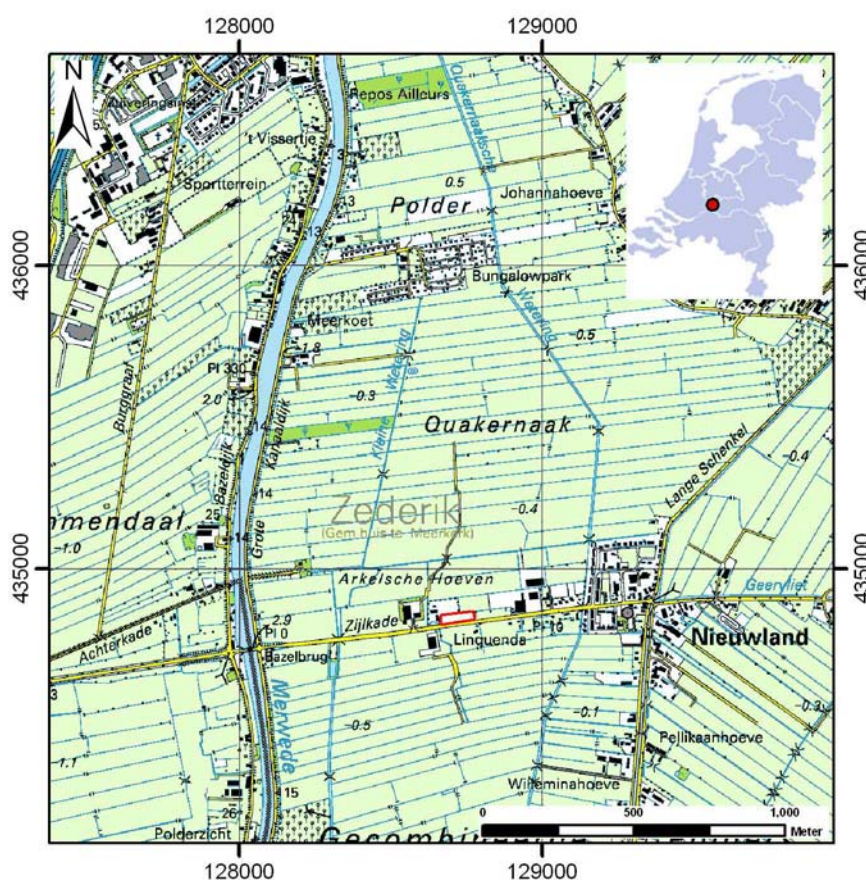

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Doelstelling onderzoek en bijbehorende onderzoeksvragen.....	4
1.2	Administratieve gegevens	4
2	Bureauonderzoek	5
2.1	Geraadpleegde bronnen.....	5
2.2	Landschap en bodem	5
2.3	Archeologie	6
2.4	Historisch Landgebruik	6
3	Conclusie	7
4	Selectieadvies	8
	Literatuur.....	8
	Lijst van afkortingen.....	8

1 Inleiding

In opdracht van milieu-adviesbureau Opifex heeft archeologisch onderzoeksbureau Becker & Van de Graaf een bureauonderzoek uitgevoerd voor een plangebied aan de Zijlkade te Nieuwland, gemeente Zederik. Het perceel staat kadastraal bekend onder: Gemeente Zederik, sectie D nr. 464. Aanleiding voor dit onderzoek is de geplande nieuwbouw in het plangebied. De oppervlakte van het te onderzoeken terrein bedraagt ongeveer 1088 m². Bij de bouw dient rekening te worden gehouden met het feit dat graafwerkzaamheden worden gepland, die het huidige archeologische bodemarchief zullen verstoren. De geplande verstoringsdiepte is ten tijde van dit schrijven nog niet bekend maar zal, gezien de bodemopbouw, waarschijnlijk meer dan 100 cm bedragen.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (bron ANWB, 2005). Het plangebied is weergegeven in het rood.

Het onderzoek is uitgevoerd als onderdeel van de procedures ten behoeve van de Ruimtelijke Ordening die samenhangen met de geplande ontwikkeling van het plangebied.

1.1 Doelstelling onderzoek en bijbehorende onderzoeksvragen

Het bureauonderzoek heeft tot doel om de strategie voor het veldonderzoek te bepalen aan de hand van gegevens over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het plangebied.

De volgende onderzoeksvragen zullen hierbij beantwoord worden:

- *Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie (geologie, bodemkunde en geomorfologie)?*
- *Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied?*

1.2 Administratieve gegevens

<i>Toponiem</i>	Zijlkade te Nieuwland
<i>CIS-code</i>	26326
<i>Plaats</i>	Nieuwland
<i>Gemeente</i>	Zederik
<i>Kaartbladhelft</i>	38 G noord
<i>Provincie</i>	Zuid Holland
<i>Coördinaten Centrum</i>	Centrumcoördinaten 128694/434832
<i>Hoekpunten</i>	Coördinaten van de hoekpunten 128665/435093 128736/434859 128747/434829 128665/434818
<i>Oppervlakte onderzoekslocatie</i>	1080 m ²
<i>Opdrachtgever</i>	Milieu-adviesbureau Opifex Contactpersoon: dhr. Mesman Guido Gezellelaan 395 4624 GL Bergen op Zoom
<i>Uitvoerder</i>	Becker & Van de Graaf Contactpersoon Caroline Helmich Ringbaan-zuid 4 6905 DB Zevenaar Tel: 0316-581130 Email: chelmich@opgravingsbedrijf.nl
<i>Bevoegd gezag</i>	Provincie Zuid-Holland Bureau Cultuur Dhr. R. Proos Postbus 90602 2509 LP Den Haag

2 Bureauonderzoek

2.1 Geraadpleegde bronnen

Bij het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied.

Hiervoor zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW). Deze kaart is geraadpleegd via het Archeologisch Informatie Systeem (Archis II) van de Rijksdienst voor Archeologie Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)
- Stroomgordelkaart (Berendsen/Stouthamer, 2001)
- de Cultuurhistorische HoofdStructuur van Zuid Holland (CHS, geraadpleegd via <http://chs.zuid-holland.nl>)
- de geomorfologische kaart (geraadpleegd via Archis II),
- de bodemkaart (geraadpleegd via Archis II)
- de hoogtekaart (www.edugis.nl)
- diverse historische kaarten (onder andere de Bonnebladen 1900 (via Archis II) en de Verzamelplannen en Minuutplannen 1821 van het plangebied (www.watwaswaar.nl)).

Tijdens het bureauonderzoek is niet alleen gekeken naar beschikbare informatie over het plangebied maar ook naar beschikbare informatie over de omgeving van het plangebied. Hierbij is met name gekeken naar locaties waar vergelijkbare landschappelijke en/of historische situaties voorkomen als in het plangebied.

2.2 Landschap en bodem

Het plan gebied ligt in een polder die al voor 1850 in gebruik was (bron: CHS Zuid Holland). De polder staat bekend onder de toponiem "gecombineerde polders Nieuwland". Het maaiveld ligt op een ongeveer 10 cm boven NAP en de pleistocene ondergrond op een diepte tussen 6 – 8 meter onder het huidige maaiveldniveau.

Het plangebied ligt circa 300 meter ten westen van een oude stroomgordel (Berendsen/Stouthamer, 2001). Deze stroomgordel heet "de stroomgordel van Nieuwland". De stroomgordel is in de periode 7370-6270 BP (Meso- en Neolithicum) watervoerend geweest. Na deze periode is de stroomgeul dichtgeslibt.

Oude dichtgeslibte stroomgordels hebben altijd een hoge archeologische trefkans, omdat de afzettingen in de stroomgordels zandhoudend of sterk siltig zijn. Dergelijke zand- of sterk siltige kleigronden zijn goed agrarisch te bewerken, hebben een lage grondwaterstand en liggen relatief hoger dan de komklei en veengronden in de directe omgeving. Dat komt omdat zandige afzettingen veel minder inklinken dan de komklei- en veenafzettingen waardoor ze na het verstrijken van de tijd hoger komen te liggen (reliëfinversie).

Het plangebied zelf ligt echter net te ver van de geul af waardoor er waarschijnlijk geen zandige of siltige afzettingen in de ondergrond aanwezig

zijn. Dit heeft tot gevolg dat de archeologische trefkans op basis van de landschappelijke ligging laag is. Als mensen vroeger immers de keus hadden om zich 300 meter van de dichtgeslibte stroomgeul af te vestigen (plangebied) of op de stroomgordel zelf (het dorp Nieuwland) dan was de keus uiteraard om op de oude stroomgordel te gaan wonen. Op een oude kaart van rond 1900 is ook te zien dat het plangebied onbebouwd was, terwijl grote delen van de oude stroomgordel wel bebouwd waren.

De pakketten die verstoord gaan worden betreffen relatief jonge en natte komkleiafzettingen en veenafzettingen. Volgens de bodemkaart is er ter plaatse van het plangebied een waardveengrond aanwezig met een grondwatertrap II. Een waardveengrond is een klei-op-veen grond. Het veen is echter al, volgens de geomorfologische kaart, ontgonnen. Dit duidt erop dat er vroeger op het terrein op de komklei waarschijnlijk nóg een pakket veen gelegen. Op basis van dit gegeven mag de archeologische trefkans verder naar beneden worden bijgesteld naar zeer laag omdat eventueel aanwezige archeologische sporen en vondsten met het afgraven van het veen zijn verdwenen.

Vermoedelijk ligt het grondwater in werkelijkheid lager dan op basis van de bodemkaart aangenomen mag worden (volgens de bodemkaart is de grondwatertrap II) omdat er op het terrein momenteel een boomgaard aanwezig is. Fruitbomen hebben juist een relatief lage grondwaterstand nodig. Hierdoor mag worden aangenomen dat het grondwaterpeil ter plaatse van het plangebied waarschijnlijk kunstmatig laag gehouden wordt.

2.3 Archeologie

Op basis van de CHS (bijlage 1) heeft het terrein een lage archeologische trefkans. Deze lage trefkans is gebaseerd op de landschappelijke ligging, zie paragraaf 2.2.

Er zijn geen archeologische vindplaatsen of monumenten in de directe omgeving van het plangebied aanwezig.

2.4 Historisch Landgebruik

Het plangebied bestaat uit een ontgonnen veenvlakte (ingepolderd voor 1850). Er heeft in de afgelopen eeuwen geen bewoning binnen het plangebied plaatsgevonden. Op historische kaarten heeft het plangebied een agrarische functie en was in gebruik als grasland.

Figuur 2: Uitsnede Bonneblad uit ca. 1900 na Chr (geraadpleegd via archis II)
Het terrein was onbebouwd en in gebruik als grasland.

3 Conclusie

Op basis van het beknopte bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat er een lage trefkans voor archeologische waarden voor het plangebied van toepassing is. Deze lage trefkans is gebaseerd op de landschappelijke ligging in een ontgonnen veenvlakte. Het plangebied ligt buiten de directe invloedssfeer van de stroomgordel van Nieuwland.

De in hoofdstuk 1 geformuleerde onderzoeksvragen kunnen als volgt beantwoord worden:

- Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie (geologie, bodemkunde en geomorfologie)?

Het terrein ligt op een afgegraven veenvlakte. Op het terrein is een waardveengrond aanwezig met grondwaterstand II. Het terrein is voor 1850 ingepolderd, maar is vanwege de natte omstandigheden en de relatief slecht bewerkbare grond onaantrekkelijk als nederzettingsterrein. Als er al bewoning heeft plaatsgevonden, hetgeen onwaarschijnlijk is, dan zijn de sporen daarvan tijdens de veenwinning waarschijnlijk geheel verdwenen.

- Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied?

Voor het plangebied is een zeer lage archeologische trefkans van toepassing. Hiermee onderschrijft het onderzoek de CHS van Zuid-Holland, die een lage trefkans aan het plangebied toekent.

4 Selectieadvies

Er is geen archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk.

Literatuur

ANWB, 2005: *ANWB Topografische Atlas Zuid Holland 1:25000*, Den Haag.

Berendsen, J. A. /E. Stouthamer, 2001: *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*, Assen.

Lijst van afkortingen

BP	<i>Before Present</i> (datering t.o.v. 'heden', zijnde 1950)
CHS	Cultuurhistorische Hoofdstructuur

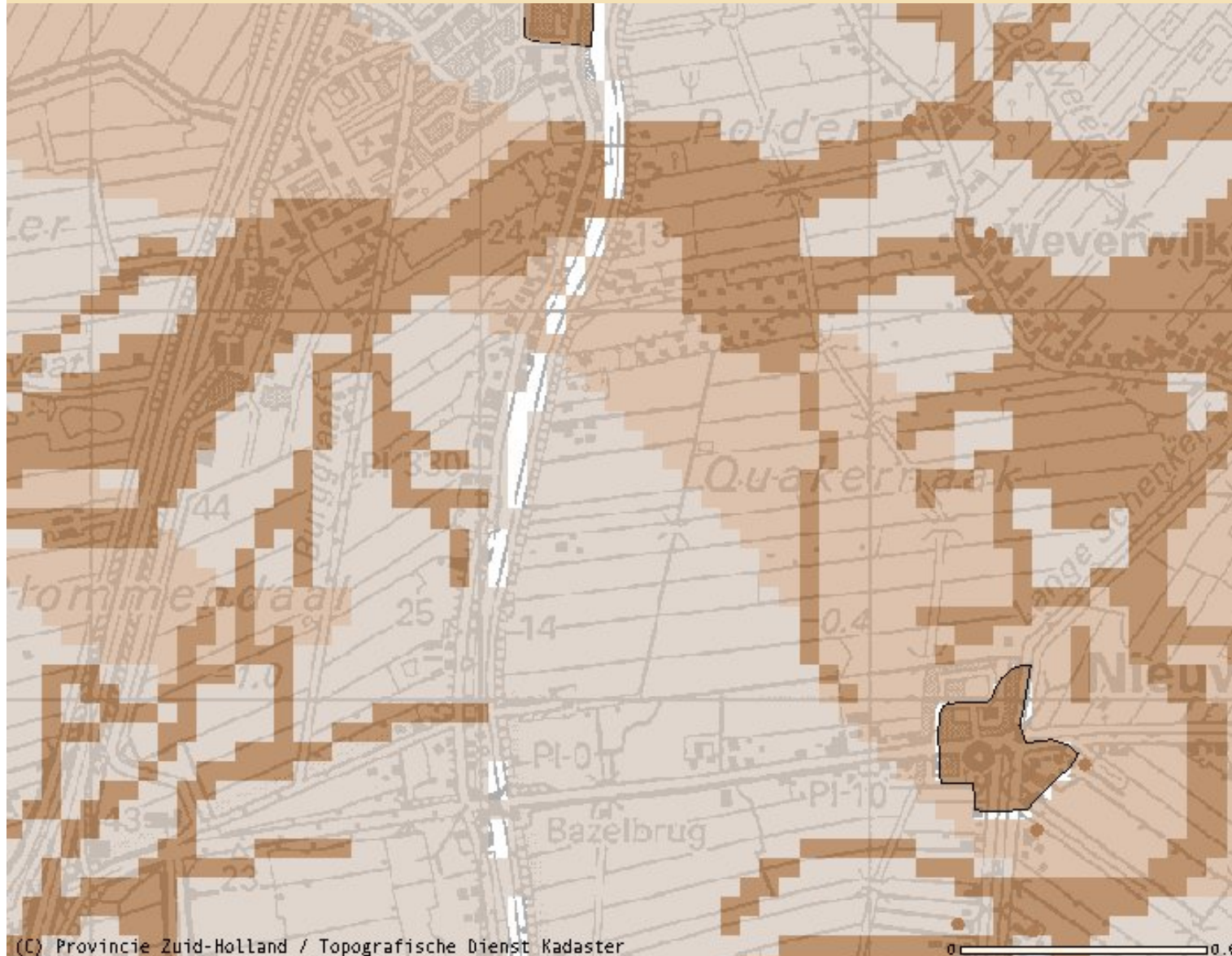
BIJLAGE 1: Uitsnede CHS Zuid-Holland

provincie **HOLLAND**
ZUID

CULTUURHISTORISCHE HOOFDSTRUCTUUR

1b Archeologie, Waarden

(C) Provincie Zuid-Holland / Topografische Dienst Kadaster

Legenda

• Woonheuvel, redelijk tot grote kans op archeologische sporen

■ Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

■ Terrein van zeer hoge archeologische waarde

■ Terrein van hoge archeologische waarde

Trefkans / verwachting

■ Zeer grote kans op archeologische sporen (stads- of dorpskern)

■ Zeer grote kans op archeologische sporen

■ Redelijke tot grote kans op archeologische sporen

■ Lage kans op archeologische sporen

Topografie 1:50.000

BIJLAGE 2: Periodentabel

